

Kitlesele Travmalar ve Afetlerde Ruhsal Hastalıkları Önleme, Müdahale ve Sağıaltım Kılavuzu

Suzan Saner*

Türkiye Psikiyatri Derneğı (TPD) Yayınları tarafından Kitlesele Travmalar ve Afetlerde Ruhsal Hastalıkları Önleme, Müdahale ve Sağıaltım Kılavuzu Mart 2021'de yayınlandı. Kitabın editörlüğünü TPD Ruhsal Travma ve Afet Psikiyatrisi Çalışma Birimi'nden Prof. Dr. Şahika Yüksel ve Doç. Dr. Ayşe Devrim Başterzi üstlendi. Üç yılı aşan hazırlık sürecinde, arka kapaktaki fotoğraflarına da yansıyan özenli ve uyumlu çalışmaları için teşekkürler öncelikle.

Kırk bölümden oluşan kitapta, travma alanında çalışmanın politik bir duruş olduğunun altı birçok kez çiziliyor. Epistemolojiden fenomenolojiye, travma kavramının geçirdiğı değişiklikleri okumak çarpıcı. Ev içinde kadınlara yönelik şiddet, savaşan erkeklerde görülen ruhsal belirtiler, çocukluk çağı istismarı gibi yaygın yaşanan travmatik deneyimler uzun yıllar boyunca psikiyatrik tanı sistemlerinde uygun yer bulamazken, bu durumun muktedir faillerin elini güçlendirdiğine dikkat çekiliyor.

Dr. Şahika Yüksel'in tarihsel belleğinden, travmaları hatırlamanın da unutmanın da politik olduğu vurgusuyla, TPD'nin 1995 yılında kurulmasından önceki ve sonraki döneme dair ortak hafızamıza aktardıkları çok kıymetli. Travma alanının görünür olması, bilimsel araştırmaların artması, ülkemizde ancak "doğal" afet kabul edilen 1999 depremi sırasında mümkün oluyor. Bu kitap da TPD'nin kitlesele travma ve afetlerde biriktirdiğı çeyrek asırlık bilimsel bilgiler ve mesleki

deneyimden besleniyor. Psikolojik ilk yardım, ruh sağılığı hizmetlerini organize etme, psikososyal destek ve dayanışma ağları oluşturma gibi konularda, bu alanda çalışan ya da çalışacak olan geleceğın meslektaşlarına yol haritası çıkarılması amaçlanıyor.

Dünyada meydana gelen toplu travmalar giderek daha fazla insan eliyle oluşturuluyor. Türkiye'de Haziran 2015 ile Mayıs 2017 arasında toplam 38 kitlesele şiddet/bombalı saldırı yaşandığını öğreniyoruz. Erken dönem ruhsal etkilenme ve psikolojik ilkyardım bilgilerini edinmek ruhsal hastalıkları önleyici ve halk sağılığı bakımından elzem görünüyor.

"Özel gruplar, özel durumlar" için ayrılan bölüm, kitlesele travma ve afetlerde mülteciler, kadınlar, çocuklar, askerler, yaralılar ve yakınlarını kaybedenlerin farklı, özgül etkilenme biçimlerine duyarlı yaklaşım becerilerinin kazanılması açısından önemli. Mesela, yardımların dağıtım aşamasında sadece hanenin erkek reisi adına kayıt yapılmamasına, tek başına ya da şiddet riski altında yaşayan kadınlar ve LGB-Tİ+'ların dışlanmadığına dikkat etmeli.

Kitabın hazırlık sürecinin son yılında ortaya çıkan COVID-19 pandemisi yayınlanma tarihini biraz geciktirse de pandemi döneminde yapılan çalışmaların eklenmesi içeriğı zenginleştirmiş. Süreğın Bir Travma Olarak COVID-19 Pandemisi Sırasında Ruhsal Değerlendirme ve Müdahale

le Rehberi'nde çoğul stresörlere maruz kalan sağılık çalışanlarının ruh sağılığı titizlikle ele alınmış.

Son bölüm, saha çalışmalarında veya acil ihtiyaç anlarında yol gösterici olabilecek broşürlerden oluşuyor. Broşürlerin başlıkları, içi dolu, sağılam ve güncel bir alet çantası gibi güven verici: Afet Sonrasında Kişilerin Beden Yaralarını Tedavi Ederken Ruhsal Yönden Nelere Dikkat Etmeliyiz, vd.

Kitap, halk sağılığı uzmanlarından adli tıp uzmanlarına kadar, travma ile sahada çalışan tıbbi ekibin her bir parçasının önerilerini içeriyor. Sonuçta, kitlesele travmalar ve afetlerde etkin şekilde görev yapan, farklı disiplinlerden yazarların özverili ve ortak emekleri mesleğimizi onurlandıran nitelikte bir kılavuz kitap ortaya çıkarmış. Kitaba erişim adresi: <https://tpdyayin.psykiyatri.org.tr>. Keyifli okumalar.

* Dr., Psikiyatri Uzmanı, Türkiye Psikiyatri Derneğı Kadın ve Ruh Sağılığı Çalışma Birimi üyesi